

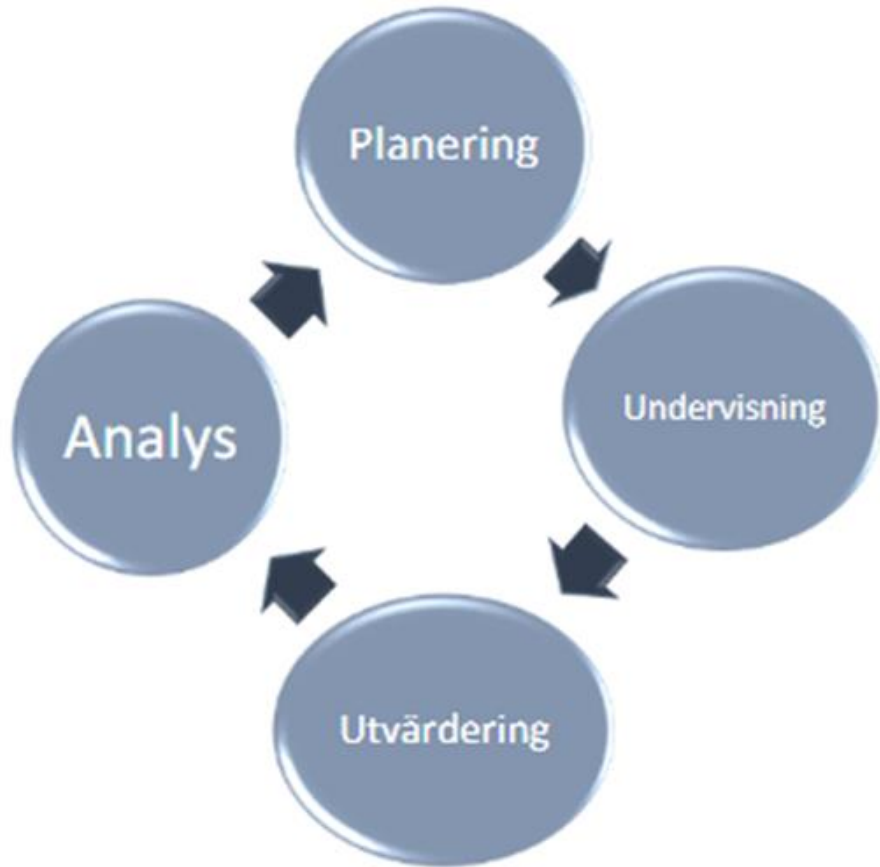
Att behandla sociala mål i undervisning som vilar på vetenskaplig grund

Malin Eklånge, Speciallärare och förstelärare, Fågelforsskolan F -6,
Vaggeryds kommun

malin.eklange@vaggeryd.se

ÄDK – Ämnesdidaktiskt kollegium

- Ett kollaborativt arbete där vi systematiskt utvecklar vår undervisning för elevernas bästa möjliga lärande
- Utgår från elevernas behov, samt deras uppfattning kring innehållet (skillnader i uppfattningar ses som en tillgång)
- Den dagliga undervisningen utgör grunden för arbetet
- Vi tar stöd och hjälp av strukturer samt en teori om lärande - Variationsteorin

Det långsiktiga målet i Vaggeryds kommun är att utveckla undervisnings- och skolutvecklingskulturen.

Som en del av den dagliga undervisningspraktiken eftersträvar vi att utveckla följande med ÄDK/FDK:

Fokus på elevernas lärande, där elevernas lärande är i förgrunden och lärarnas i bakgrunden

- Utgå från **elevernas/elevgruppernas behov**
- Fokus på **progression i lärandet**
- Ett **gemensamt språk** där begreppen som exempelvis lärandemål, teoretiska aspekter, kritiska aspekter, uppgifter med specifika variationsmönster är kända för alla

Kollaborativt arbete som en naturlig del av vårt systematiska kvalitets- och skolutvecklingsarbete

- Systematiskt undersökande arbete med **elevernas lärande i förgrunden**
 - Utvärdering av elevernas lärande
 - Analys av vad i undervisningen som hade betydelse för elevernas lärande
 - Formera ny undervisning utifrån utvärdering/analys
- Ett **gemensamt arbete** med tillit, förhållningssätt och ansvarskänsla
 - Gemensamt mål och syfte med arbetet
 - Variation av perspektiv ses som en tillgång
 - Vi vågar pröva och utvärdera effekterna
 - Vår undervisning och våra elevers lärande ses som ett gemensamt ansvar

ÄDK-gången

Lärandemål

- Vad ska eleverna lära sig?

Teoretiska aspekter

- Vad innebär det att kunna lärandemålet?
- Vad kan man när man kan?

Ta reda på elevers uppfattningar

- skapa förtest/ingångsbiljett/observation ...
- Hur uppfattar våra elever det här?

Uttryck - uppfattning - Kritisk aspekt

Kritisk aspekt

- Vadeleverna behöver lära sig?

Undervisningsplanering

- Vad behöver eleverna lära sig? - Variationsmönster

Utvärdering & Analys av undervisning

- Vad lärde sig eleverna?
- När i vår undervisning fick de möjlighet att lära det de lärde?

Planering av nästa undervisning

Variationsteorin

– en teori om lärande

- Lärande innebär en förändrad syn på något
- Det som varierar är möjligt att urskilja
- För att förstå vad något är måste jag förstå vad det inte är

Det som varierar är möjligt att urskilja

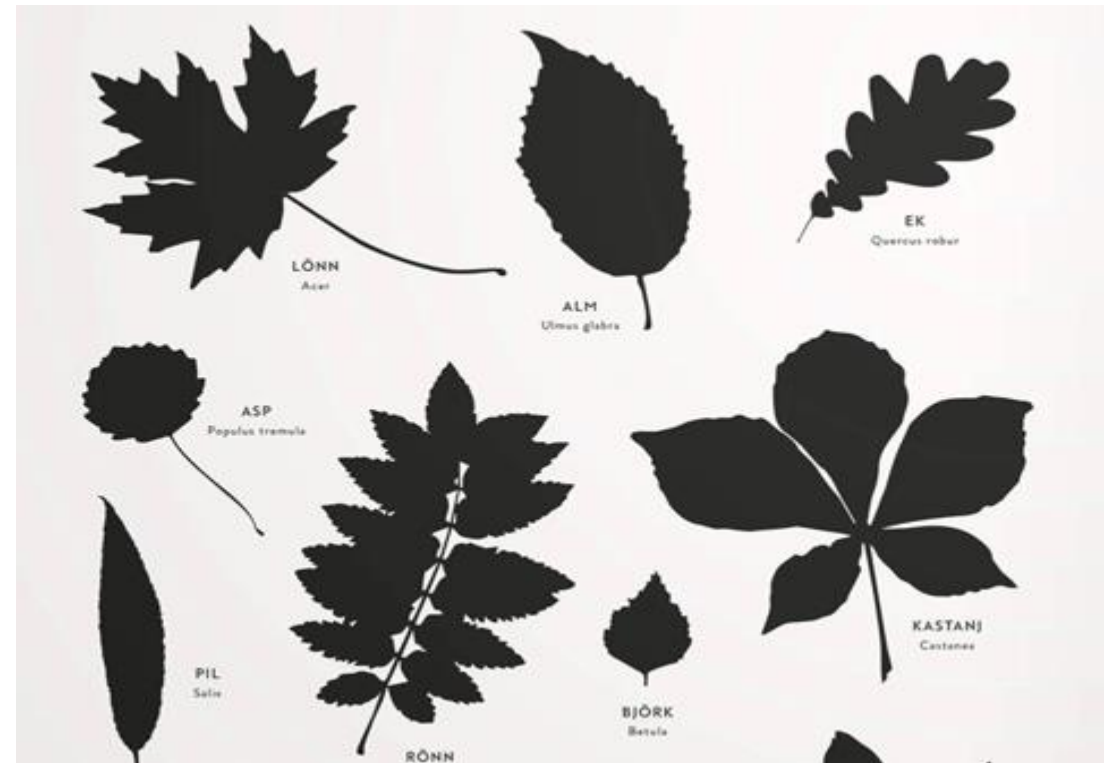
Konstant – storlek

Varierar – lövens form och färg

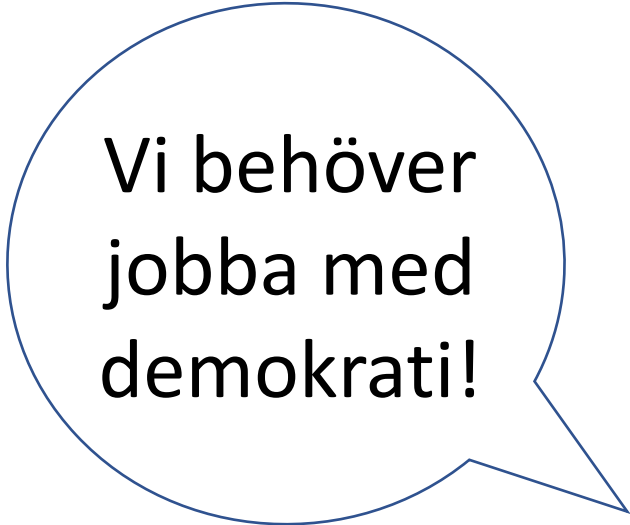

Konstant – färg, storlek

Varierar – lövens form

Exempel från vår skola - Demokrati

Vi behöver
jobba med
demokrati!

Lärare på fritidshem uttryckte att eleverna behövde utveckla förståelsen av vad det innebär att:

Skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt (syftestext, fritidshem, lgr 22).

Demokratiska värderingar och principer i sammanhang som är bekanta för eleverna (centralt innehåll, fritidshem, lgr 22).

Demokratiska principer i läroplanen

De **demokratiska principerna** att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever (2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Skolans mål är att varje elev har kunskap om **demokratis principer** och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former (2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

I undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla förtrogenhet med **demokratiska principer**, arbetssätt och processer genom att de får vara delaktiga, utöva inflytande och ta ansvar i verksamheten (Fritidshemmets syfte).

demokratiska principer, arbetssätt och processer genom att de får vara delaktiga, utöva inflytande och ta ansvar i verksamheten (Förskoleklassens syfte).

utvecklar förtrogenhet med demokrati och mänskliga rättigheter. Den ska bidra till att eleverna tillägnar sig **kunskaper om värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle** samt om demokratiska processer och arbetssätt. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förståelse för vad det innebär att vara en aktiv och ansvarstagande medborgare (syfte ämnet samhällskunskap).

Grundläggande demokratiska principer. Vad åsikts- och yttrandefrihet samt majoritetsprincipen kan innebära i skolan och i samhället (centralt innehåll samhällskunskap åk 1 -3).

”Med demokratiska värden och principer avses alla de **värden och principer som gradvis har fogats och kan komma att fogas till demokratibegreppet**. Vilka dessa värden och principer är preciseras i regel inte i kursplanen. Det beror på att en lista över demokratiska värden och principer skulle kunna bli väldigt lång, och risken finns att något skulle fattas. Listan är inte heller statisk eller en gång för alla given.”

”Kunskaper om demokratis principer är grundläggande för att förstå demokratibegreppet. Demokratiska principer kan konkretiseras genom **demokratiska arbetsformer** i klassrummet, där **alla får komma till tals** och alla har **rätt att inneha och yttra sina åsikter**.”

**Läroplan för grundskolan,
förskoleklassen och
fritidshemmet**

Lgr22

Lärandemål: Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att samarbeta utifrån ett demokratiskt förhållningssätt, genom att få förståelse för demokratiska principer i sammanhang som är bekanta för eleverna.

Begreppet demokrati

Förståelse för åsikts- och yttrandefriheten samt majoritetsprincipen

Demokratiska principer:

- Alla har samma värde och alla ska mötas med respekt
- Alla ska kunna delta och alla ska mötas med respekt
- Alla ska kunna delta och alla får säga sin mening
- Alla har en röst var
- Majoriteten bestämmer, men minoriteten ska respekteras

Vad ett demokratiskt förhållningssätt i min vardag kan innebära.

Vad det innebär att alla har samma värde.

Vad är rättvist/orättvist utifrån att alla ska kunna delta.

Förståelse för andras behov/olikheter.

Förståelse för hur jag tar reda på andras åsikter (lyssna på andra).

Att respektera andra, även om jag inte tycker lika.

Förståelse för vad det innebär att kompromissa.

Teoretiska aspekter

- Vad innebär det att kunna lärandemålet?
- Vad kan man när man kan?

För att kunna utgå från elevernas förståelse av lärandemålet behöver vi ta reda på elevernas uppfattning om..

Lärandemål

- Vad ska eleverna lära sig?

Teoretiska aspekter

- Vad innebär det att kunna lärandemålet?
- Vad kan man när man kan?

Ta reda på elevers uppfattningar

- skapa förtest/ingångsbiljett/observation ...
- Hur uppfattar våra elever det här?

Uttryck - uppfattning - Kritisk aspekt

Kritisk aspekt

- Vadeleverna behöver lära sig?

Undervisningsplanering

- Vad behöver eleverna lära sig? - Variationsmönster

Utvärdering & Analys av undervisning

- Vad lärde sig eleverna?
- När i vår undervisning fick de möjlighet att lära det de lärde?

Planering av nästa undervisning

DEMOKRATI-TEST
SVARA PÅ FRÅGORNA OCH TA REDA PÅ HUR MYCKET DU KAN OM LÄNGST NER PÅ SIDAN HITTAR DU DE RÄTTA SVAREN

1 VAD ÄR DET SPECIELLA MED EN DEMOKRATI?
1. Att alla får vara med och bestämma.
X. Att en bestämmer över alla andra.
2. Att den starkaste bestämmer.

HUR BESTÄMMER MAN I EN DEMOKRATI?
1. Det fixar kungen, han tycker sänt är sk.
X. Det är som ett lotteri. Alla förslag skrivs för statsministern på sig ogonbindel och Det blir mest rättvist så.
2. Genom omröstningar då

3 VAD BETYDER RÖSTRÄTT?
1. Att man måste rösta rätt, röstar man fel får man betala böter.
X. Att alla har rätt att rösta på vad de vill, hur knasigt någon annan än tycker att det verkar.
2. Så kallas maten man äter på valdagen.

VEM FÅR RÖST
1. Alla vuxna medborgare
X. De som köpt biljett.
2. De som har rätt sorts he

5 HUR LÄNGE HAR BÅDE KVINNOR OCH MÄN HAFT RÖSTRÄTT I SVERIGE?
1. Så länge någon kan minnas, det har antagligen varit så sedan stenåldern.
X. Sedan 1921, det var först då som alla kvinnor fick rätt att rösta. Innan

Vad är en demokrati?
0
Answers
21

Alla har samma värde
Alla ska kunna delta
Alla har en röst var
Majoriteten bestämmer
och alla ska mötas med respekt
och alla får säga sin mening
men minoriteten skall respekteras

För att kunna
utgå från
elevernas
förståelse av
lärandemålet
behöver vi ta
reda på
elevernas
uppfattning om..

Uttryck:

- Nästan alla elever uttrycker att demokrati betyder att man röstar.
- Eleverna uttrycker att det är orättvist om inte alla får göra samma sak.
- Elever som skriker för att få sin vilja igenom.
- Hjälp mig nu! (Läraren är upptagen, hjälper andra)
- Alla springer in, ska komma först in i gympahallen, knuffas (alla ska ändå samlas innan vi börjar, alla kommer få leka)
- En elev tar alla ärtpåsar i leken trädgårdsmästaren, de andra har inga.
- Några elever bygger koja med alla plintar och mattor (det funkade inte för dem att vara med i aktiviteten av olika anledningar). En elev ser och vill också bygga. Eleven som kommer tycker de ska dela med sig, annars är det orättvist!

Kritiska aspekter

- De aspekter av innehållet eleverna ännu inte urskilt

Elevuttryck → Elevuppfattning	Kritisk aspekt (Urskilja/särskilja ...)
Nästan alla elever uttrycker att demokrati betyder att man röstar.	Eleverna behöver urskilja att demokrati inte endast innebär att rösta.
Eleverna uttrycker att det är orättvist om inte alla får göra samma sak.	Eleverna behöver särskilja rättvist från att alla får/gör lika, till att alla har olika behov och att rättvisa därför innebär att anpassa så att alla kan delta.
Elever som skriker för att få sin vilja igenom.	Eleverna behöver urskilja vad det innebär att vara en i en grupp, där alla är lika mycket värda.
Hjälp mig nu! Läraren är upptagen, hjälper andra.	Eleverna behöver urskilja vad det innebär att vara en i en grupp, där alla är lika mycket värda. Förstå att jag behöver vänta på min tur.
En elev tar alla ärtpåsar i leken trädgårdsmästaren, de andra har inga.	Eleverna behöver urskilja att kompromissa innebär att inte bara tänka på sig själv.

Demokratiska principer:

- Alla har samma värde!
 - Alla har en röst
-

Variationsmönster:

- kontrast

Vad något är kan förstås
mot en jämförelse med vad
det skulle kunna vara.

Variationsmönster möjliggör lärande

- kontrast och generalisering

Undervisningsplanering:

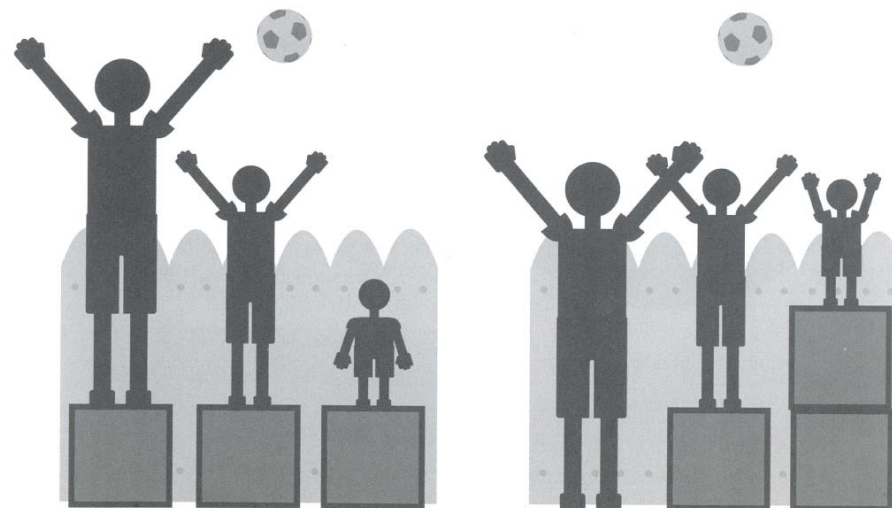
- Vad behöver eleverna lära sig?
- Variationsmönster

Eleverna behöver särskilja **rättvist**;

från - att alla får/gör lika

till - att alla har olika behov och att det därför är rättvist att anpassa så att alla kan delta.

lika \neq rättvist

Variationsmönster möjliggör lärande - kontrast

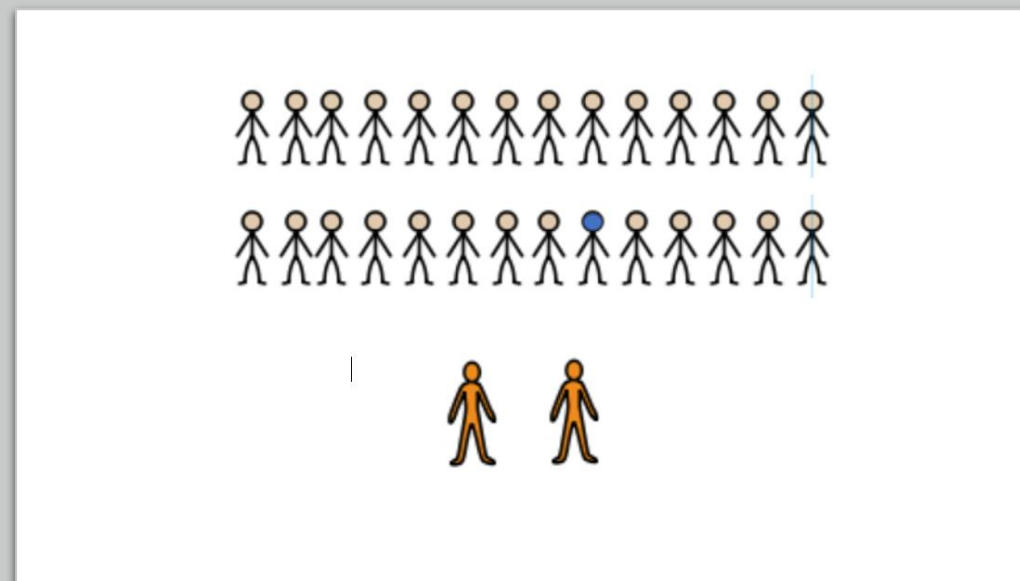
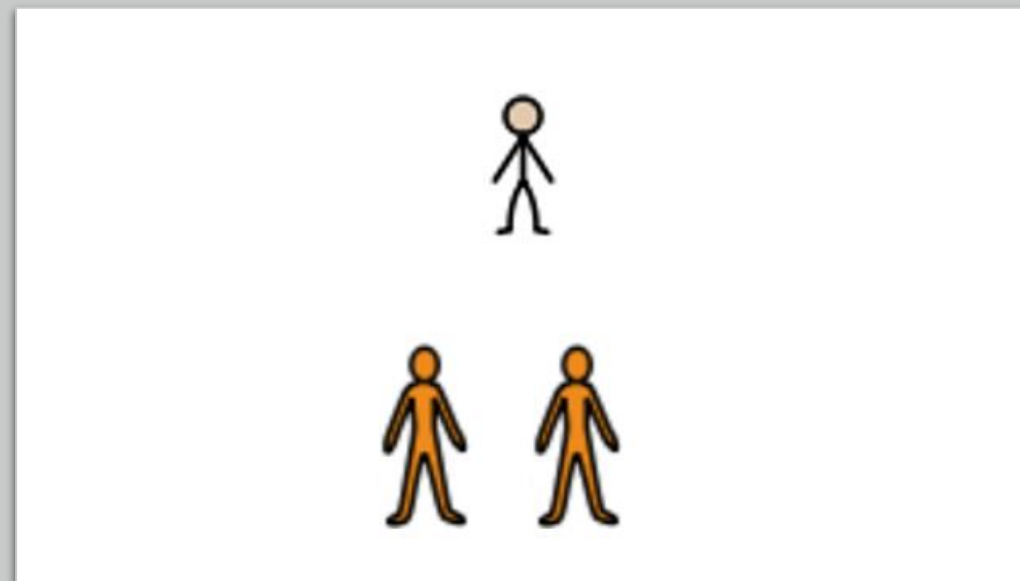
Eleverna behöver urskilja vad som är rättvist och orättvist om alla ska kunna delta.

Variationsmönster möjliggör lärande

- kontrast och generalisering

- Eleverna behöver urskilja vad det innebär att vara en i en grupp, där alla är lika mycket värda.

Variationsmönster möjliggör lärande - kontrast

- Eleverna behöver urskilja fler aspekter av demokrati från att det endast innebär att rösta.

Att få tycka vad man vill

≠

Att få som man vill

Utvärdering & analys

Lärandemål

- Vad ska eleverna lära sig?

Teoretiska aspekter

- Vad innebär det att kunna lärandemålet?
- Vad kan man när man kan?

Ta reda på elevers uppfattningar

- skapa förtest/ingångsbiljett/observation ...
- Hur uppfattar våra elever det här?

Uttryck - uppfattning - Kritisk aspekt

Kritisk aspekt

- Vadeleverna behöver lära sig?

Undervisningsplanering

- Vad behöver eleverna lära sig? - Variationsmönster

Utvärdering & Analys av undervisning

- Vad lärde sig eleverna?
- När i vår undervisning fick de möjlighet att lära det de lärde?

Planering av nästa undervisning

Eleverna har fått en vidare förståelse för vad demokrati innebär.

Från att bara uttrycka att det är när de röstar, till att beskriva att man får säga vad man tycker och att alla ska få vara med.

Att använda korten med t ex "Jag en del av en grupp", har vi kunnat jobba med demokratiska principer i sammanhang som är bekanta för eleverna, situationsbundet.

Detta sätt att kunna generalisera till många olika sammanhang upplever vi har gett en djupare förståelse.

Det långsiktiga målet i Vaggeryds kommun är att utveckla undervisnings- och skolutvecklingskulturen.

Som en del av den dagliga undervisningspraktiken eftersträvar vi att utveckla följande med ÄDK/FDK:

Fokus på elevernas lärande, där elevernas lärande är i förgrunden och lärarnas i bakgrunden

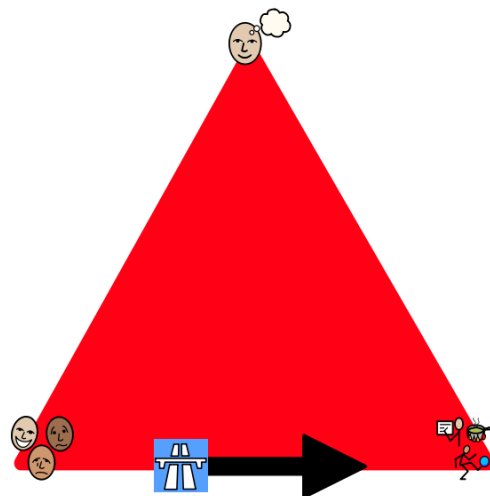
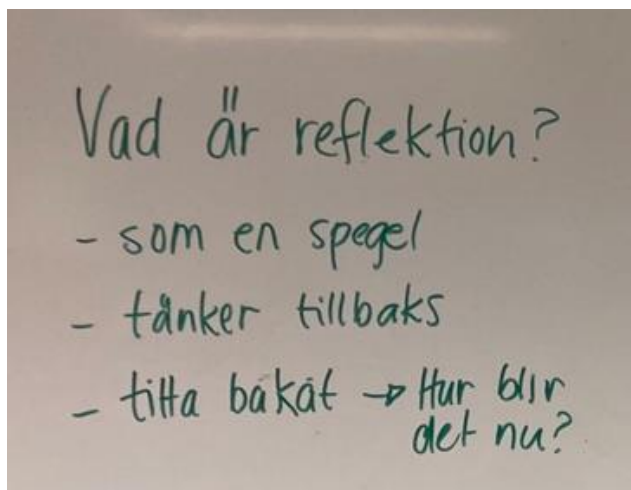
- Utgå från **elevernas/elevgruppernas behov**
- Fokus på **progression i lärandet**
- Ett **gemensamt språk** där begreppen som exempelvis lärandemål, teoretiska aspekter, kritiska aspekter, uppgifter med specifika variationsmönster är kända för alla

Kollaborativt arbete som en naturlig del av vårt systematiska kvalitets- och skolutvecklingsarbete

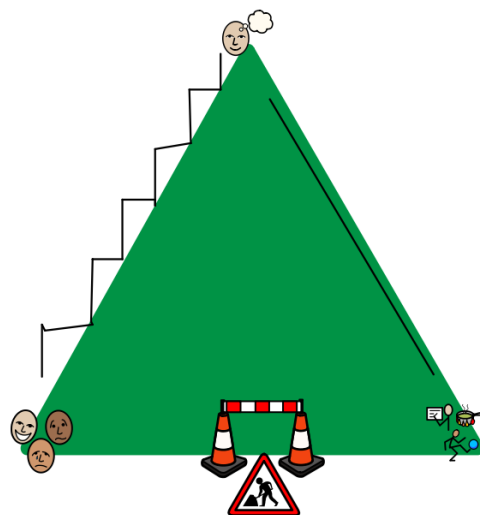
- Systematiskt undersökande arbete med **elevernas lärande i förgrunden**
 - Utvärdering av elevernas lärande
 - Analys av vad i undervisningen som hade betydelse för elevernas lärande
 - Formera ny undervisning utifrån utvärdering/analys
- Ett **gemensamt arbete** med tillit, förhållningssätt och ansvarskänsla
 - Gemensamt mål och syfte med arbetet
 - Variation av perspektiv ses som en tillgång
 - Vi vågar pröva och utvärdera effekterna
 - Vår undervisning och våra elevers lärande ses som ett gemensamt ansvar

Reflektion

Känsla – handling

Känsla – tanke - handling

Lärandemål

Utveckla förmågan att reflektera.

Teoretiska aspekter

- Stanna upp och tänker efter
- Fundera i tysthet innan man svarar
- Jämför alternativ
- Inte säger första bästa

Ta reda på elevers uppfattningar

- Hur uppfattar våra elever det här?

Uttryck - uppfattning - Kritisk aspekt

Kritisk aspekt

Fördelen med att tänka efter (reflektera), ger ett bättre svar/ handlande/utfall. Det blir inte lika lätt fel.

Urskilja att handlingar kan påverkas av mina val. För att kunna välja måste jag stanna upp.

Undervisningsplanering

- Vad behöver eleverna lära sig?
- Variationsmönster

- Tack för att ni lyssnat!

malin.eklange@vaggeryd.se

